

данський, Тесленко, Проскурівна, не терпів шкільної граматики Франко. А великий знавець народньої мови Іван Нечуй-Левицький, дуже гарний письменник — але у справах граматики набалакав такого, що став за нього сором (читайте його „Криве дзеркало української мови“). З другого ж боку, досить добрі знавці граматичної справи дуже частенько балакають та пишуть такою мовою, що мало хто їх розбере (*Верхратський*).

І Куліш, і Старицький, і Грінченко, і Самійленко, і Леся Українка не докінчували „курсу“, і Кониському було до цієї справи ніколи. І багато-багато гарних і добрих письменників, мова яких дуже гарна, граматики в книжки не проходили, хоч дуже гарно писали, і в їх творів доводилося витягати закони для граматики. Для них граматикою було *вухо*, та ще *почуття*, що те, що вони писали й як балакали, *правильно* по-українському. Через те то вони, зі зростом українського життя, *сами* творили багацько слів та висловів на основі скарбу народньої мови, і творили так, що й не пізнати, чи народ тут творець, чи письменник.

Виходило б, що граматики вчитись не треба, коли так?

Ні, вчити ся треба, та не можна вимагати від цієї науки більш за те, що вона дає, й яке її завдання.

7. ЯК ЖЕ ЙОГО НАВЧИТИ СЯ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Не граматика вчить мови, а *живе слово*. Тим то, хто хоче добре знати українську мову, той повинен *багато балакати по-українському* та *читати українські книжки*.

Через те, що наша письменницька мова у своїй основі *народня*, то нам треба прислухувати ся до *народа*, як він балакає. Але що чоловіки, головни молодчі, вештають ся по всіх усядах, служать у чужому війську, мають звязки з містом, то їх мова не дуже чиста. Отже куди краще прислухати ся до старих *дідусів*, і то неписьмених, та до жінок, головни до наших сільських *бабусь*, які не мали ще нагоди зіпсувати собі своєї гарної мови.

Слова та фрази, які вчуєш, треба переймати й собі так балакати та писати — не спускаючи з ока законів письмен-